ՀՆԳԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 750 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 12 — ՅՈՒԼԻՍ 1866

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Կ. Պոլսոյ համր. Տարեկան 150ղղ. կանխ
,, ,, Վեցամսեայ 80 ,, ,,
Գաւառաց համր. Տարեկան 180 ,, ,,
,, ,, Վեցամսեայ 100 ,, ,,
Մէկ թիւը 1 ,, ,,
Ծանուցման տողը 2 ,, ,,

Դուրս գացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն՝ Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի. և նամակի ծախքը ող դրկողին վրայ է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 12 ՅՈՒԼԻՍ 1866

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական պատերազմին ի՛նչ փոխման ունենալիքն առակալին չկրնար դեռ նախագուշակուիլ, և դեռ քանի մ՚օր ալ անստուգութեան մէջ մնալու դատապարտուած ենք, մինչև որ կա՛մ հաշտարար տէրութեանց բանակցութիւններուն յաջողին կա՛մ դարձեալ խօսքը շարունակ թնդանօթներուն և սրախողխող հրացաններուն մնայ։ Աւստրիա՝ Նափոլէոն կայսեր հաշտարար նամակին քաղաքականութիւնն ընդունելով՝ պատերազմի և հաշտութեան խաւարար բրու զԳոտթն, բայց առաջ անալիսի վիճակի մը մէջ դրաւ զայն, որ կա՛մ պատերազմաց անդերութիւնները որ և է նորդով պիտի հաշտեցնէ, կա՛մ եթէ ոչ՝ ինքն ալ կամաց ահանց ցէնը առնելով՝ այն կողմը պիտի դիմէ ուր Գաղղիոյ շահերը զինքը հրաւիրեն։

Այս պարագային մէջ հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ Նափոլէոն կայսեր հաշտութեան պատգամախօսը՝ այն է պաշտօնական Մոնիթէօռը՝ դարձեալ կը խօսի, և իր յուլիս 21 թուովը լուր կուտայ թէ Աւստրիա կը հաճի հինգ օր թշնամութիւնները դադրեցնել եթէ Իտալիա ալ զինադադարն ընդունի։ Այն պայմանաժամին մէջ Աւստրիա իրեն առաջարկուած հաշտութեան նախնական պայմաններն ընդունելու կամ մերժելու որոշում մը պիտի ընէ։

Հեռագիրը Պրուսիոյ խօսքը չըներ, բայց անշուշտ ընդունած պիտի ըլլայ զինադադարը։

Եւրոպայէն եկած վերջին լուրերուն նայելով զինադադարն անհրաժեշտ կը թուէր։ Պրուսիոյ թագաւորը Նափոլէոն կայսեր զինադադարի առաջարկութեան վրայ՝ Ռէուսս իշխանը յատուկ պաշտօնով Փարիզ ղրկեր էր Փարիզի հետ պաշտօնական բանակցութիւններէն շատերը Պրուսիոյ առաջարկութիւնները չափաւոր և հեռատես տեսնուելով կը համարէին։ Այս վրայ եկաւ Իտալիոյ կողմանէ Վենետիկի վրայ եղած յարձակումը։ Գաղղիական թերթերէն ոմանք Իտալացիները գաղղիական երկիր մը բռնաբարած կը սեպէին, միւսներն ալ կը հերքէին այս կարծիքը՝ հաստատելով թէ Վենետիկ չկրնար գաղղիական երկիր համարուիլ, քանի որ տակաւին Գաղղիա բուն օրինաւոր տէր եղած չէ և խոստացած թշնամիներուն ալ դեռ հանէին։

Զինադադարի առաջարկութիւնն խաղաղութեան ալ դուռը կրնայ բանալ, բայց վերջին լուրերը կը ծանուցանէին թէ Նափոլէոն կայսրը հաշտութեան բանակցութիւնները դադրեցուցած չէր և խաղաղասիրական ջանքը կը շարունակէր։ Անոյն հաշտութեան համար Պրուսիոյ կողմէն Ռէուսս իշխանը հետևեալ պայմանները կառաջարկէր. 1. Աւստրիա գերմանական դաշնակցութենէն արտաքսուի. 2. Դաշնակցութեան ծովային և ցամաքային զօրութեանց հրամանատարը միմիայն Պրուսիա ըլլայ. 3. Գերմանիա օտար տէրութեանց քով դեսպաններ ունենայ. 4. Էլպայի դքսութիւնները և բրուսիական զօրաց գրաւած երկիրներուն մէկ մասը Պրուսիոյ հետ միանայ։

Ասոնց ի՛նչ ծանր պայմաններ ըլլալը բացատրելու հարկ չկայ, մանաւանդ այն կէտը՝ որով Պրուսիա իր մեծ հակառակորդը Գերմանիայէն դուրս հանելով դաշնակցութեան ծովային և ցամաքային զօրութիւններն իր ձեռքն անցունել կուզէ։ Բայց Աւստրիոյ կայսեր վերջին յայտարարութիւնը՝ որով կը ծանուցանէր թէ լաւագոյն կը համարի մինչև յետին շունչը պատերազմիլ քան թէ անպատիւ հաշտութիւն մ՚ընդունիլ, ապահովս չէր թողուր որ Աւստրիա չափի վերջին գերմանական դաշնակցութենէն դուրս մնալու, և այս պատճառաւ հաշտութեան բանակցութեանց յաջողութիւնը եթէ ոչ անհնար՝ գոնէ խիստ դժուարին կը թուէր։

«Երբոր այս վիճակը նկատենք, կըսէ անգղիական կէս պաշտօնական թերթ մը՝ Աւստրիոյ ահագին պատերազմի մը մօտեցած կը թուինք, որոյ նմանն այս դարուս մէջ հազիւ տեսնուած է։ Եթէ Պրուսիա իր պահանջմանց վրայ յամառի, Գաղղիա պիտի միջամտէ. և ո՞վ կրնայ նախատեսել չորս ահագին զինուորական տէրութեանց՝ Աւստրիոյ, Գաղղիոյ, Իտալիոյ և Պրուսիոյ բախման արդիւնքը, մինչդեռ հինգերորդ մ՚ալ, Ռուսիա հիւսիսէն կողմէն պատրաստ է թերևս պատերազմի դաշտին վրայ խոյանալու։»

Արդ, թէև զինադադարը կարճ միջոցի մը համար թշնամութիւնները կը դադրեցնէ, բայց կը մնայ գիտնալ թէ Նափոլէոն կայսրն ի՛նչ հիմանց վրայ հաշտութեան միջնորդութիւն պիտի ընէ. ի՛նչպէս պիտի լուծէ Վենետիկի խնդիրը զոր Իտալացիք իր ձեռքէն ընդունիլ չեն ուզեր. ի՛նչ երաշխաւորութիւններ պիտի առնու Եւրոպական հաւասարակշռութիւնը պահելու համար, և ի՛նչպէս պիտի ապահովէ ազգայնութեանց սկզբան յաղթութիւնը. վերջապէս ի՛նչ յատկանիշի վրայ հաշտութեան առաջարկութիւն ըրեր է Աւստրիոյ՝ որ հինգ օրէն կը պատասխանէ պիտի տայ եղեր, ասոնց ամենն ալ առ այժմ անթափանցելի գաղտնիք են. ուստի փոխանակ կարծիքական խորհրդածութիւններ ընելու՝ լաւագոյն կը համարինք եղելոց ելքին սպասել։

Փարիզ 19 յուլիս.

Պրուսիացիք Տարմշթատ մտան.

Աւստրիացիք օգնական գունդեր կը ղրկեն Թիրոլ, (ուր մէկ կողմէն Գարիպալտի և միւս կողմէն Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը կը յառաջանան մեծ զօրութեամբ.

Իտալացիք Պորկօֆորթէ մտան.

Փարիզ 20 յուլիս.

Գերմանական դաշնակցութեան զօրքերը դարձուցան Աշաֆէնպուրկի քով.

Պրուսիացիք Պրիւն մտան.

Չիալտինի զօրավարը Վիչէնցա մտաւ*.

Թիւլոնի մէջ ծովային զօրաժողովը դադրեցաւ.

Փարիզ 20 յուլիս.

Աւստրիա կը հաճի հինգ օր զինադադար ընելու՝ յուլիս 22 էն մինչև 27, եթէ Իտալիա ալ ընդունի.

Այս պայմանաժամին մէջ հաշտութեան նախաշաւիղ պայմանները պիտի ընդունուին կամ մերժուին.

Փարիզ 21 յուլիս.

Մօտաւոր հաշտութիւն.

Գաղղիա կատարելապէս համաձայն է Անգլիոյ և ուրիշ մեծ տէրութեանց հետ.

Հաշտութիւն ըլլալէ ետև տէրութեանց ժողով մը հաւանական է. Արդէն Անգլիա և Ռուսիա հաւանութիւն տուին.

Ֆլորէնցա 20 յուլիս.

«Իտալացւոց նաւատորմիղին մէկ մասը հինգ ժամ ռմբակոծեց Ադրիական ծովուն մէջ Դալմաթիոյ եզերքը եղած Ռակուզա քաղաքը, և Իտալացիք [illegible] քաղաքին մօտ ցամաք ելան.»

Ֆլորէնցա 21 յուլիս.

«Երէկ ծովային մեծ պատերազմ մ՚եղաւ Ադրիական ծովուն մէջ (Վենետիկի ծովածոցը) Լիսսա կղզւոյն մօտ.

«Աւստրիացւոց նաւատորմիղը կատարեալ կերպով մ՚եւս յաղթուելով ցրուեցաւ և դէպ ՚ի Լեզինա կղզին փախաւ.

«Աւստրիացիք զրահաւոր մեծ նաւ մը և երկու շոգեշարժ պատերազմական նաւ կորսնցուցին՝ որք ծովասոյզ եղան.

«Իտալացւոց ալ մէկ զրահաւոր ֆրեգաթը՝ «Ռէ տ՚Իթալիա» անուն ծովասոյզ եղաւ. Փալէսթրօ անուն թնդանօթակիր շոգենաւն ալ բռնկեցաւ, և մէջի նաւաստիները՝ փոխանակ ձգել փախչելու՝ փառօք

* Ուտինէ մտնելու լուրը՝ ինչպէս որ յառաջ թուով կասկածեր էինք՝ անստոյգ եղաւ, վասն զի Ուտինէ եւ Վիչէնցա խիստ հեռու են իրարմէ.

...ին հանեցին և իրենք ալ մէջը մտան։

« Աղէտալի՝ բայց պայծառ յաղթութիւն մ'Իտալացւոց համար։ »

Այս վերջին հեռագրալուրին մէջ այնպիսի պարագաներ կան որք նուաճողին եւ քը կրնան կասկածելի ընել, մանաւանդ երբոր նկատուի որ հեռագիրն Իտալիոյ մայրաքաղաքէն եկած է։

Աւստի թէ Աւստրիայէն եկած հեռագիր մ'այս ծովամարտին մէջ յաղթութիւնը բոլորովին Աւստրիացւոց կու տայ։

Իսկ Փարիզէն եկած վերջին հեռագիրներուն նայելով՝ Պրուսիացիք Աշաֆէնպուրկի մօտ նոր հարուած մը տուեր են, Պավիէրացւոց, և Ֆրանքֆորթն ու Տարմշթատը առնելով՝ Հարաւային Գերմանիան ալ մեծ մասամբ ձեռք անցուցած են։

Պրուսիացիք բոլոր գրաւած երկիրներուն բնակչացը վրայ տուրք կը դնեն։ Հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանքֆորթի բնակչաց վրայ ալ 62 միլիոն ֆրանք տուրք դրեր են։ Այս կերպով Պրուսիացիք պատերազմին ծախքը հանելէ աւելի վաստակ ալ կրնան ընել։

Լիսսա կղզին՝ որուն մօտ եղեր է յուլիս 20ի նաւամարտը, Աւստրիական Դալմատիոյ մասն կը համարուի, և 6000 բնակիչ կայ մէջը։ Անուր քաղաք մ'և լաւ նաւահանգիստ մ'ունի։ Իր դիրքին յարմարութեանն ու զինուորական կարևորութեանը պատճառաւ Ադրիական ծովուն Ճիպրալթարը կը կոչուի։

Իտալացիք վերջին նաւամարտէն առաջ այս կղզին գրաւեցին։

Լէզինա կղզին ալ Դալմատիոյ ծովեզերքին մօտ է Սպալաթօ և Քուրծօլա կղզիներուն մէջ տեղը, և 15 000 բնակիչ կայ մէջը։ Փոքրիկ քաղաք մ'ունի ամուր բերդով մը, որուն թնդանօթներուն ներքև գտնուեր ապաստաներ է Աւստրիացւոց նաւախումբը։

Իտալիոյ լրագրաց խօսքին նայելով, կերևի թէ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը միայն Վենետիկն առնելով գոհ չպիտի ըլլայ, այլ Թիրոլի Իտալական մասն ալ պիտի պահանջէ, ուր արդէն մտած է իր զօրքերովը։

« Թիրոլի այն մասը, կըսէ Իթալիա լրագիրը, որուն մայրաքաղաքն է Թրէնթ, Թրէնթինօի և Ռիէմօնթէի պէս Իտալիոյ երկիր է։ բնակչաց ծագումը, լեզուն, բարքն, սովորութիւնները, վերջապէս ամէն բան իտալական է Թիրոլի մէջ։

« Անկէց զատ, Թիրոլ Իտալիոյ դուռն է. Գերմանացիք ամէն անգամ հոնկէց մտած են Իտալիա։ Մինչև որ այս երկիրը մեր ձեռքը չըլլայ, Իտալիոյ համար ապահովութիւն չկայ։

« Մէկ մարդ մը կրնայ իր տանը մէկ թևը թողուլ. բայց դուռը գոցել անհնարին է։

« Կրնանք 'ի հարկին ընդունիլ որ Թրիէսթի և Իսթրիայի խնդիրը եթէ ոչ բոլորովին թողուի գոնէ վերապահուի. բայց Թիրոլի խնդիրը պէտք է իբրև անհրաժեշտ պայման լուծուի հաշտութեան նախորդ պայմաններուն մէջ և այն ալ զինադադարէ առաջ։

« Կը կարծենք որ ուրիշ կերպ ընելը զարմանալի անխոհեմութիւն մ'է։ Այնպիսի կենսական խնդիրներ կան որք պէտք չէ դիւանագիտական ճիգն, այլ անմիջապէս պէտք է լուծուին, վասն զի չեն կրնար և ոչ իսկ վիճաբանութեան ենթարկիլ։ »

Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայ՝ Լորտ Ստանլի իր Քինկ'ս Լին ընտրողաց առջև ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ Անգլիոյ քաղաքականութեան նկատմամբ հետևեալ կարևոր յայտարարութիւնները կը գտնենք։

« Եւրոպական վէճերու մէջ Անգլիոյ կողմանէ պատերազմ կամ միջամտութիւն չընելու քաղաքականութեան արդարացման աւելի ծանր հիմունք ունի՛ քան թէ լոկ եսականութիւն մը, ինչպէս կը կարծեն ոմանք։ Անոր հիմն է մասամբ իւրք մեր ազգաց ժողովրդեան նկատմամբ ունեցած պարտաւորութիւնս, որոց խնամակալը մեք ենք, որոց վիճակը որչափ ալ բարւոքած է, դեռ մեր բաղձացածին չափ չէ, և որոց վրայ ազգային պարտուց, հետևապէս և որոց տուրքերու թիւնը ծանր բեռ մը պիտի ըլլայ։ Անոր հիմն է այն արդար համոզումն թէ օրինակը խրատէն բուռն է, և թէ որչափ մեր ազգային ազատ, բարգաւաճ և անձնիշխան կացութեամբ դեսպանական հաղորդաւոր նամակներէ կամ բազմաթիւ պատերազմներէ աւելի կը ներգործենք՝ թէ՛ բանաւորութեան և թէ՛ յառաջդիմութեան դէմ բորբոքած ժամանակներս։

«Անոր հիմն է մեր փորձառութիւնը և մեր անցեալ սխալները, զոր նոյն իսկ մեր պատմութիւնը կը սորվեցնէ, թէ ի՛նչպէս հին ատեններն այնպիսի առարկաներու համար պատերազմի գացեր ենք՝ զորս չենք կրցած ապահովել, կամ եթէ ապահովեր ալ ենք՝ շատ սուղի նստած են մեզ. . . Անգլիացւոց արարքն ու փափաքն է իրենց ամէն դրացի ազգաց հետ խաղաղութեամբ վարուիլ, բայց երկու տէրութիւններ կան որք իրենց մեծութեամբն և դիրքովը աւելի կապուած են մեր հետ. Անոնց մէկն է Գաղղիա, առաջ մեր զինական հակառակորդը, իսկ հիմա մեր առաջին բարեկամն ու նախանձորդը՝ աշխարհի քաղաքականութեան մէջ։ Գաղղիոյ կայսեր ներքին կամ ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ ի՛նչ դատաստան ալ որ ընեն այլ և այլ անհատներ, դատաստան մը զոր պատմութիւնը միայն կրնայ գոհացուցիչ կերպով վճռել, կարծեմ ոչ ոք կրնայ իրաւամբ ժխտել թէ կայսրը միշտ Անգլիոյ հաւատարիմ դաշնակիցն եղած է (ծափ)։ Տասն և վեց տարուան շրջանի մը մէջ երբեք Նափոլէոն կայսեր կողմանէ թշնամական խօսքի մը կամ գործի մը համար գանգատելու տեղի ունեցած չենք։

Լորտ Ստանլի Միացեալ—Նահանգաց համար ալ քանի մը բարեկամական խօսքեր ընելէ ետև կը յարէ։

« Նոր ատենանի մը հանդիսատես եղանք որ երեք մեծ տէրութեանց Աւստրիոյ, Պրուսիոյ և Իտալիոյ բաղդը տասնօրեայ պատերազմի մը մէջ վճռուեցաւ, եթէ դեռ վճռուած կրնայ համարուիլ։ Զենք գիտեր թէ ներկայ պատերազմին վախճանն ինչ պիտի ըլլայ. բայց մեր միակ շահն է խաղաղութեան վերադարձը, այնպիսի խաղաղութեան մը՝ որ ոչ թէ զինադադարի մը պէս մէկ կողմանէ ալ պատերազմական պատրաստութեանց պատճառ ըլլայ, այլ հաստատուն հիմանց վրայ հիմնուի, որպէս զի անոր հետևանքն ըլլայ Եւրոպայի զինուորական պատրաստութեանց դադարումը։

Փարիզէն յուլիս 23 թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Աւստրիա հաշտութեան նախորդ պայմանները ընդուներ է։ Իտալիոյ վերջնական պատասխանը կ'սպասուի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Աստմ. Քօշուլի փաշան և Մէհմէտ Ճէմիլ փաշան Արդարութեան բարձրատեանին անդամ անուանեցան։

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝

Բ. Դրան թարգմանական դիւանին տնօրէն մեծապատիւ Սագըզեան Յովհաննէս էֆէնտին երկրորդ կարգի, և արտաքին գործոց թարգմանատան դիւանին անդամ մեծապատիւ Զօյեան Իլիաս, Խորասանճեան Յովհաննէս, Նաշըր և Շահպազ էֆէնտիներուն երրորդ կարգի պաշտօնատարութեան աստիճան շնորհուեցաւ։

Մոլտօ-Վալաքիոյ ազգային երեսփոխանական ժողովը յուլիս 11ին օրը միաձայնութեամբ ընդունեց և հաստատեց նոր Սահմանադրութիւնը, և Կարոլոս իշխանն ալ Սահմանադրութեան պահանջած երդումը նոյն ժողովին առջև ընելով, այսու թիւ հետևեալ ճառը կարդաց որ իր քաղաքական սկզբանցն և բռնելիք ընթացքին նկարագիրն ըլլալուն արժան կը համարինք մեր ընթերցողաց հաղորդել։

Այս կատարուած գործն ազգի մը կենաց մէջ ամենէն կարևորն է։ Այն սահմանադրութիւնն այսօր Ռումանիոյ պետութեան տալով ազգին օրինաւոր բաղձանքը կը լցնենք՝ երաշխաւորելով ամէն կարգի ժողովրդոց շահերը, և այն ամէն իրաւունք՝ զորս քաղաքացի մը պէտք է գտնէ քաղաքակրթեալ ընկերութեան մը մէջ։

Այս գործը նաև ինձ համար մանաւանդ պէս կենացս ամենէն երևելի գործն է, վասն զի զիս իմ նոր հայրենեացս՝ Ռումանիոյ բաղդին յաւիտենապէս կապող վերջնական ուխտն է։ Եթէ Ռումէն ազգը կրցաւ այնչափ վշտալից և յեղեղուկ դարեր անցունել՝ առանց իր գոյութիւնը կորսնցնելու, պատճառն ոչ միայն մեր նախնեաց արիութիւնն էր, այլ և այն խոհականութիւնն ու համբերութիւնը, որք ամէն ժամանակ այս ժողովրդեան յատկութիւնն եղած են։ Գիտցաւ իր հայրենիքն ու իրաւունքը պաշտպանել՝ իր բաղձանքը կարելոյն չափ ջանալէն և իր աշխարհագրական դիրքին ցուցըցած սահմաններուն մէջ մնալով։ Ներքին կռիւներէ ընկճեալ, Ռումէն ազգը միութեան և օտար իշխանի սկզբունքը հանդէպ ընդունեց՝ իբրև իրեն միակ փրկութիւն և իբրև միակ միջոց հաստատութեան և բարօրութեան։

Այսօր՝ որ այն բաղձանքները Ռումէնաց անձնուրացութեամբը, յարատև ջանքովն ու խոհեմութեամբը՝ ինչպէս նաև տիրող արքունեաց և երաշխաւոր մեծ տէրութեանց խնամօքը լցուեցան, այսօր՝ որ մեր օրինաց հիմունքը Սահմանադրութեամբ կը դրուին ու կը հաստատուին, պէտք է որ իրարու ձեռք տանք և սերտիւ միանալով զարգացընենք և ամրացընենք մեր ձեռք բերածը։ Այս ճամբուն մէջ հանդարտութեամբ քալելով, դուրսէն յարգելի կըլլանք, և Բ. Դրան ու երաշխաւոր մեծ տէրութեանց բարեկամութիւնը կը շահինք։

Թէ՛ դուրսը և թէ՛ ներսը մեր բռնելիք ընթացքը պարզ է. մեր չէզոքութիւնը՝ որ Եւրոպայի մեծ տէրութիւններէն երաշխաւորեալ է, մեր ապագային համար պատուական առհաւատչեայ մ'է։ Այս չէզոքութիւնը պարտքեր կը դնէ մեր վրայ, զոր ուղղութեամբ և անկեղծութեամբ պէտք է կատարենք։ Այն դարաւոր կապերը՝ որք Ռումանիան տիրապետ արքունեաց հետ կը կապեն, և որք միշտ զօրաւոր պատսպա-

բան մ'եղան Բումինոյ՝ դժուարին պարագաներու մէջ, պէտք է որ յարգուին ու հաստատ պահուին։ Ցարակոյս չունիմ որ այս մասին մեր ընտրած զգացմանց անժխտելի ապացոյցներն ազգային համար իբրեւ երաշխաւորութիւն կընդունուին Բ. Դռնէն։

Մենք ոչ մէկ տէրութեան մը դաշնակից չենք, եւ ամեն ջանք պիտի ընենք որպէս զի զրգռիչ տէրութեանց հոգ կամ դժուարութիւն չպատճառենք։ Մեր չափն անոնց հետ լաւ դրացնականութեամբ ապրիլ է։ Ազգին հոգածութեանց եւ աշխատութեանց նպատակը պէտք է ըլլայ իր բարոյական եւ նիւթական զօրութեանց զարգացումը. Բռնաւորաց եկեղեցին փրկականդինել [?] կանոնական հիմանց վրայ հաստատելով եւ մեր սրտերուն մէջ կրօնական զգացումը զօրացընել. կրթութիւնը տարածել ժողովրդեան ամեն կարգերուն մէջ. դատաստանները արդարութեամբ տեսնել. լաւ վարչութիւն մ'ունենալ որ ամեն զեղծումները ջնջէ՝ յանցաւորները պատժելով ու խափանելով. Եւրոպայի մէջ կարգ կանոն եւ խոհեմութիւն մտցընել, որպէս զի ներքին նեղութիւնը դադրի եւ ազգային բարգաւաճանքը նոր թափ մ'առնու. բարելաւցընել երկրագործութիւնը որ մեր հարստութեանց ամենէն մեծ աղբիւրն է. բազմացընել մեր հաղորդակցութեան ճամբաները եւ փոխառութեան դրամատուներ հաստատել, որովհետեւ միայն կրնան ծաղկիլ վաճառականութիւնը։ Ահա ասոնք են մեր կատարելիք գործերը. երկիրը կանոնաւոր վիճակի մը մէջ մտաւ. սահմանադրեալ միապետական կառավարութիւն մը հաստատուեցաւ. մեր ամեն ճիգը թափենք, որպէս զի այս սահմանադրութիւնը իր պարունակած սկզբանց ուղիղ եւ անկեղծ գործադրութեամբ կարենայ իր բարերար պտուղները բերել։ Ամեն կարեւորէ ամենաւ [?] եւ [illegible] ըլլալով, ինձ համար անկեալ [?] այս ազգին գերագոյն գործերուն վրայ կը կայանայ։ Այս սուրբ ժառանգութեամբ ամենքս միացեալ կրնանք գիտութեամբ եւ վստահութեամբ քալել մեր առջեւ բացուած ճամբուն մէջ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մաքրի-գեղի կայսերական վառօդարանին բանտիլուն [?] վրայ քաշուած տեղեկութիւններէն կը հասկցուի թէ կրակը վառօդի գործարանէ մ'ելեր է ուր բազմաթիւ հրետ գործաւորներ փամփուշտ շինելու կզբաղէին։ Իսկ բուն վառօդարանը չէ նեղուեր, այլ վնասուեր է։

Կը հաւատան թէ նետուած գործարանին մօտ սարկեկիրեայ [?] մեծ մթերանոց մը կար ուր քանի մը հարիւր տակառ վառօդ կը գտնուէր։ Յիշեալ մթերանոցին կամարը վնասուեր ու ծակեր է, բայց բարեբաղդաբար կրակն անոր մէջ չէ մտեր. ապա թէ ոչ՝ աղէտն աւելի սոսկալի կըլլար։

Պայթիւնն այնչափ սաստիկ էր, որ Մաքրի-գեղի մէջ շատ տուներ սարսելով վնասուեցան եւ խիստ շատերուն ապակիները կոտրեցան։ Բնակիչները դուրս ելլելով փախան։

Սելանիկէն եկող ամսական Լլոյդ շոգենաւը նոյն միջոցին Այաստեֆանոսի առջեւէն դառնալով, մէջի անցորդներուն ապակիներն ու հայելիները կոտրեցան։ Մինչեւ անգամ Եէնի գիւղի կողմերն ալ տուներ վնասուեր են կըսուի։

Մեռեալներուն թիւը դեռ չէ կրցուած հաստատել. ոմանք մինչեւ 400ի կը հանցընեն, ոմանք ալ մինչեւ 120ի կիջեցընեն։ Բայց այժմ ստուգուած է որ 100ի չափ հրետից կան եղեր բռնկած գործարանին մէջ, խեղճերէն եւ ոչ մէկը չէ կրցած ազատիլ։ Իսկ ուրիշ մեռեալներուն մէջ կան 5-6 հայ։ Վիրաւորեալները սաստիկ վիրաւորներ են։

— Անգլիոյ Թագուհւոյն աղջիկները զարմանալի բաղդերու կը տիրանան ներկայ պատերազմին առթիւ։ Մէկը՝ որ Պրուսիոյ Թագաժառանգ իշխանին ամուսինն է, օր մ'Եւրոպայի ամենէն զօրաւոր եւ մեծ տէրութեանց մէկուն Թագուհին պիտի ըլլայ։ Իսկ միւսները՝ որք գերմանական իշխաներու ամուսին են, բոլորովին հասարակ իշխանուհեաց կարգը պիտի անցնին, վասն զի Պրուսիա իրենց ամուսինները իշխանութենէ կը ձգէ։ Թագուհին այս օրերս իր աղջիկներուն ամենէն փոքրը, Հելենա իշխանուհին, Օկիւսթենպուրկի իշխանին եղբօրը՝ Քրիստիան իշխանին տուաւ, որ նոյնպէս Շլեզվիկ-Հոլշթէյնի դուքսն անցնելու յոյսէն առ այժմ կը զրկուի։

— Պոհեմիայի մէջ մղուած վերջին ճակատամարտները՝ Պրուսիացւոց պատերազմական դրութեան վրայ հետեւեալ դիտողութեանց առիթ տուած են։

1. Պրուսիացիք երբոր տեղ մը կը բանակին եւ գիւղ մը կը բռնեն, անմիջապէս իրենց բանակատեղը պատնէշներով ու փոսերով կամրացընեն անհաւատալի արագութեամբ, եւ բոլոր եղջերաւոր կենդանիներն ու զօրաց կարասիները հոն ձգելով, զինուորները թեթեւ զինուոր մ'եւ առանց մախաղի պատերազմի կը մտնեն։

Իսկ աւստրիացիք ընդհակառակն, օգնին ամենաշոգ ժամանակներն անգամ զինուորեալ, մախաղով եւ վերարկուով կը պատերազմին։ անկէ զի բաւ [?] կը հասկցուի որ Պրուսիացիք աւելի ազատ եւ թեթեւացած են պատերազմին մէջ քան աւստրիացիք։

2. Ամեն կռիւներու մէջ՝ Պրուսիացւոց զինուորական պաշտօնակալները կամ հրամանատարներն իրենց կարգէն դուրս չեն ելլեր, այլ անդրենին [?] կը կենան։ այս պատճառաւ է որ Պրուսիացիք աւստրիացւոց կիսուն չափ պաշտօնակալ չեն կորսնցըներ։

3. Աւստրիացւոց գունդերուն մէջ առաւել շատ ձիաւոր պաշտօնակալներ կը գտնուին քան թէ Պրուսիացւոց, եւ այս պաշտօնակալները Պրուսիացւոց ատրճանաւոր հրացաններուն նշանակ կըլլան։ Այս պատճառաւ աւստրիացւոց ձիաւոր պաշտօնակալներուն երկու հինգերորդը մեռան կամ վիրաւորեցան վերջին կռիւներուն մէջ։

Հետեւեալ նամակին հրատարակութիւնը կը խնդրուի մեզնէ։

« ... խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ։

Պոլաթլը [?] 11/23 յուլիս 1866

« Մեծայարգ Հաւատոյ պատուական լրագրոյն 654 թուոյն յաւելուածին մէջ Ս. Էջմիածնայ միաբանութեան կողմէն հանգուցեալ Մատթէոս Արքեպիսկոպոս Կաթողիկոսին վոխանակ [?] ժառանգակալին վրայ գրուած բաւական նամակ մը կարդացինք ընդ որ [illegible] 264 [illegible] Աստուածընկալ Հաւատոյ լրագրոյ թղթակից կոչեմ [?] Մարտար [?] Պէյլիքճեանի։ Այս երկու հակառակ կողմանց մէջ ճշմարիտ մէջ սուտ ըլլալուն քննութիւնը թէպէտ մեր խնդրէն դուրս է, բայց մանաւանդ խաղաղութեանց ու փառաւորու [?] ալ կարող չըլլալուն պատճառաւ մը կրնանք պարզել, այսինքն Պ. Մարտիրոս հետ կէս ժամ տեսութիւնը բոլոր խնդիրը կրնայ լուծել։

« Գառնանք մեր խնդրոյն։

« Եպիսկոպոսական հօր Պէյլիքճեան Մ. Մարտիրոս աղային անունը յաւերժացընելու դիտաւորութեամբ՝ մեր գերդաստանին մէջ քանի մը Պէյլիքճեան Մարտիրոսներ կան, որք ամենքն ալ իրենց մականուան յարգն ու պատիւը պահել խոհեմ ու բանիբուն երիտասարդներ են, եւ մէկն ալ թէ՛ ազգային եւ թէ՛ եւրոպացւոց ծանօթ է իւր ճարտար եւ քաջ ընկերախօսութեամբը։ բայց տանը խոհանոցի մէջ « փոշտ ու գերակ » եփող ու մտած ելած սերը անուշացնող գործը [?] Պէյլիքճեան ամենեւին չըլլալուն, իր ալ ըլլալը խիստ ուժգին [?]։ Եւ հասկցանք որ Իւսկիւտարցի Պասմաճի մը Պէյլիքճեան գերդաստանէն աղջիկ մը առած է, ու ինքն ալ նոյնին բարեկամութեան զաւակն է եղեր, որ հօր այրի մայրը անտէրունջ ձգած, եւ հոն կաթողիկոսական խնդիրը լուծելու համար՝ խոհանոցին մէջէն Ռուսիոյ դահլիճը կը ցատկէ, եւ առանց [illegible] ջուրին նման ձին քեռիս է ըսելով կը պարծի։ Իւր ընելիք գործերուն միջամտութիւն ընելու ոչ փափաք եւ ոչ գիտութիւն ունիմ, միայն կը խնդրեմ կը բաղձեմ եւ միանգամայն կը պահանջեմ որ իւր սեփական մականունը գործածելով մեր ազգատոհմին անբիծ անունը բամբասել տալու չժպրհի...

« ... խմբագիր, սոյն բաղձալիս ձեր պատուական լրագրոյն յառաջիկայ թերթին միջոցաւ հրատարակել, եւ բոլոր ազգայնոցս հետ զիս ձեզ շնորհապարտ ընելով՝ մնամ եւ այլն։

Սեփան Մ. Պէյլիքճեան »

Էյիպի Ս. Եղիա թաղի խորհուրդն հետեւեալը ղրկած է մեզ՝ հրատարակելու խնդրանօք։

Էյիպ 7 յուլիս 1866.

... խմբագիր.

Ձեր պատուական էջերուն մէջ մերթ ընդ մերթ յիշատակուած ազգասիրական առատաձեռն բարերարութիւններէն քաջալերուելով կը խնդրենք որ մեր ներկայ երախտագիտական նամակին ալ տեղի մը շնորհել բարեհաճիք։

Արդէն բազմաց յայտնի է որ Էյիպի Ս. Եղիա թաղիս մէջ 1865էն 'ի վեր հաստատուած հախուանց [?] վարժարանիս կանոնաւորապէս շարունակման համար Տիւզեան Գ. Միքայէլ վարդապետն ամեն ջանք 'ի գործ դրաւ, եւ Պոլսոյ շատ թաղերէն երեւելի եւ ազգասէր աղայներ եւ մինչեւ անգամ ազնուական տիկիններ ու օրիորդներ բաժանորդ գրելով, անոնց կամաւոր նուէրքը վարժարանս մինչեւ ցայսօր շարունակեց պատուական եւ գործնական արհեստից ուսմամբ. եւ մէկ տարուան միջոցի մէջ թաղիս աղջիկ մանկունք սոյն երկու ուսմանց ճաշակն առնելով, ինքնին բաղձանօք շնորհակալութեան ողջոյններ հաղորդեցին առ խնամատար յարգելի եւ ազնուական բաժանորդս, եւ խնդրեցին որ այս ներկայ տարուան ալ նոյն բաժանմունքը շնորհելով վարժարանիս ընթացքը շարունակելու նպաստեն։

Բայց մեծ եղաւ տրտմութիւննիս երբ լսեցինք յանկարծ թէ մեր բարեջան քարոզիչ Գեր. Միքայէլ վարդապետը Բերիոյ եւ Անտիոքայ առաջնորդ կարգուելով քիչ օրէն պիտի մեկնի թաղէս։ Մեր այս տրտմութիւնը ինքն ալ տեսնելով կամեցաւ կերպով մը մխիթարել, եւ թաղիս օրիորդ մանկունքն իրենց ուսմանց շարունակութենէն չզրկելու համար՝ իր տեղը Հախուանց [?] վարժարանիս խնամակալ ըլլալու հաճեցաւ Մեծ. Ալլահվերտեան Մանուկ աղան։

Յիշեալ ազգասէր աղան, Վարդապետին կերպիկ աւաղանուն [?], [illegible] գործակալ յարգելի Միքայէլ աղային հետ Էյիպ գալով, եկեղեցւոյ արձանագրութեան ետեւ այցելու-

թիւն ըրաւ վարժարանիս, եւ տեսնելով աշակերտուհեաց միամեայ աշխատութեանց արդիւնքն եղող թէ ձեռագործները թէ դրութիւնները, մեծապէս գոհ եղաւ եւ յորդորեց վարժարանիս շէնքը կարելի եղածին չափ մեծցընել, զի խիստ նեղ էր. եւ ասոր համար ժողովրդեան մէջ ստորագրութիւն մը բանալ առաջարկեց*։

Այս առաջարկութիւնը Գեր. Մկրտիչ վարդապետին խրախուսական յորդորմամբն ամենէն ընդունուելով, անմիջապէս ստորագրութիւն բացուեցաւ. եւ ահա մինչեւ ցարդ ստորագրողաց անուանքը.

500 Գեր. Տիգրանեան Մկրտիչ վարդապետ
100 Աւագ Տէր Միսրոպ քահանայ
100 Մ. Տէր Պօղոս »
300 (5 Օսմ. լիրա) Մեծապատիւ կառավարիչ ամիրայ Պալեան
500 Մեծ. Ալանեան Մանուկ աղա
300 » Մ. Մարգար աղա Բրուտ
250 » Թէօփիլէ աղա Իւզէնկիճի
100 » Անգղիական դեսպանատան գործակալ Մկրտիչ աղա
250 » Ալէքեան Յօհաննէս »
200 » Սարգիսեան Կարապետ »
100 » Մ. Պօղոս »
400 » Ատաղձագործ Մուրատ »
100 » Ոսկերիչ Մ. Յովսէփ »
500 » Մ. Սերովբէ »
100 » Գէորգ եւ Յակոբ »
50 » Մ. Քրիստափոր Տէր Գրիգորով
50 » Նալբանդեան եղբարք
3700 »

Կը յուսամք որ վերոյգրեալ ազգասիրաց առատաձեռնութիւնն այլոց ալ յորդոր եւ խրախոյս ըլլալով, վարժարանիս նորոգման գործը յաջողութեամբ կը պսակուի, յուսախութիւն թողլով աղքատիկ օրիորդացը, որոց շնորհակալութեան զգացմանց արդէն թարգման ըլլալով,

Մնամք եւ այլն.

Ի դիմաց Թաղական խորհրդոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ
Կարապետ Սարգիսեան — Թէոփիլէ Պօղոսեան.
(Կնք) Թաղ. խորհրդոյ.

* Անցեալ տարի Մեծապատիւ Սուլթանեան Նիկողոս աղան եւս վարժարանիս նորոգմանը ձեռնտու ըլլալով չափին առած էր. սակայն քօլէրան եւ հրդեհներն արգելք եղան իւր ջանից կատարմանը. ուստի կը յուսամք որ նոյն ազնուամտութեամբ ձեռնարկէ, յիշեալ ազգին ալ իւր ձեռնտուութիւնը չզլանայ.

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Անցեալ օգոստ. 25ի մեծ հրդեհին ժամանակ այրած տեղերուն ճանբաները՝ Տէփան-Իշօղլուէն մինչեւ Հօճա փաշա շինուած լմնցած են, եւ Գումգափուի կողմի ճանբաներուն շինութիւնն ալ լմննալու վրայ է. Հօճա փաշայի կողմերը շատ գետիններ չափուելով տէրերուն յանձնուած են. Ճագալօղլուի կողմերն ալ գետիններուն բաժանումն սկսած է եւ քիչ օրէն կը լմննայ. Անոնց որ գետիննին արդէն որոշուած ըլլալով տուներնուն շինութեանը ձեռք զարնել կուզեն, ինչպէս որ առաջ յառաջ պաշտօնական հերպով ծանուցուած էր, փայտէ տուներու շինութեան ծախքէն շատ աւելի չըլլալու հերպով ակիւս (թուղլա) տուն երաշխաւորուած է. Ուստի կը ծանուցուի որ շինութեան ժամանակը չանցընելով, անմիջապէս երթան պէտք եղած հրամանագիրն առնուն, որ ձրի պիտի տրուի յանձնաժողովին կողմէն. Քարուկիր տանց գլխաւոր պիտոյքը, ակիւս, կիր եւ քար՝ աժան գիներով առնելու եւ դիւրաւ փոխադրելու համար՝ պէտք է Թիճարէթի պաշտօնատանը Իդարէի անօսչութեան դիմել.

Այսեքակին զօրաց համար հոգեւոր յիսուն հազար հօխայ ալիւրի եղ պէտք ըլլալով, եթէ այսչափ եղ մէկանց մէկ վաճառականի քով չգտնուի, քանի մը հոգիէ ընկերակցութեամբ առնուելու հերպով այսօր 20էն չորեքշաբթի օրը աճուրդ պիտի ըլլայ. Տալու յանձնառու եղողները նոյն օրը ժամը 6ին Տօփ Խանէի կողմը գտնուին.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Մանչեսթեր 11 յուլիս.

Այս շաբթու մանած շատ ծախուեցաւ. Հնդկաստան եւ Գերմանիա ապրանք դըրկողները մեծ փութով իրենց գործողութիւնները յառաջ տարին, մանածագործներուն ուզած գիները տալով. ուստի մանածներին հաստատուն են եւ ելլելու հակամէտ. Ապրանքի տուն այնչափ գնահատուելիք չէր. թէ եւ բամպակին ու մանածին գիներն հաստատ կը բռնուէին, բայց եւ այնպէս կտաւ ստեղծողներն ալ մանուածներուն գիները չեն ուզեր բարձրացընել, առեւտուրէ կը քաշուին, ուստի գործերն ալ թեթեւ են եւ գիներն անուանական.

Լիվերփուլ 10 յուլիս.

Ամերիկայի բամպակ լիպրան $11^{3}/_{4}$—$15^{1}/_{2}$ բ. Եգիպտոսի 18-25. Թուրքիոյ $9^{1}/_{4}$—11 բ.. Յուլիս 5էն մինչեւ 10 եկած բամպակն է 22308 հակ. ծախուածը 54000. Հրապարակս հանդարտ՝ բայց հաստատուն է.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մայրաքաղաքիս գլխաւոր գաւառներէն մէկուն համար բանիբուն կառավարիչ մը կուզուի որ միանգամայն գաւառուի օգնականութիւն կարենայ ընել.

Յանձնառու եղողը լրագրոյս գրասենեակը գայ, Խմբագիր–Տնօրէնին հետ խօսի.

ԹՈՒՂԹ ԵՒ ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ՁԻՆԻԼԻ ԽԱՆԻՆ ԴՌԱՆ ԿԻՑ ԹԻՒ 12 ԵՒ 14 ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ

ԱՄԵՆԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՆՐ ՎԱՃԱՌՄՈՒՆՔ

Յ. ԱՐՇԱԿ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունիմ ազգիս հասարակութեան ծանուցանելու, որ ամեն տեսակ թուղթեր եւ գրութեան պիտոյքներ, ինչպէս տետրակներ, կաղամարներ, ընդօրինակութեան մամուլներ, գրիչ, մելան, կնքամոմ, կանոն, [illegible], եւայլն Եւրոպայի գործարաններէն հետ ուղղակի յարաբերութեանց շնորհիւ կը բերեն այսօր ամեն թղթավաճառներէն աւելի աժան գներով ծախելու թէ մանրով եւ թէ հատով ուզողներուն. Հասարակութեան դիւրութեանը համար վերջին գները օրինակներուն վրայ նշանակուած են, մանաւանդ կամ շատ առնողներուն համար օրինաւոր զեղչ ըլլալու պայմանաւ. Գաւառներէն թուղթ եւայլն ուզողները կրնան դիւրութեամբ ստանալ, եւ այնպիսեաց օրինակներն ալ կը ղրկուին, ծախքը իրենց վրայ ըլլալով. Նամակները պէտք է վճարուած ըլլան.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺԵԳՈՒԹԻՒՆՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 12 ՅՈՒԼԻՍ	Շաբաթ 9	Երեքշաբ. 11
	Ղուրուշ	Ղուրուշ
Օսմանեան լիրա Մէճ.	105	105
Քօանճոյ արծաթ		
[illegible]	32.3	31.34

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 12 ՅՈՒԼԻՍ

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն Թեկիրտաղի կարմիր	—
» Իսմիդի »	—
» Ռուս. Պալէբ	24—26
» Վառնա	25—26
» Իպրայիլ կակուղ	18—22
» կակուղ	20—24
» Պուրկազ »	23—25
Եգիպտացորեն կակուղ	—
Գարի	10—11

ՄԵՏԱՔՍ

Պրուսայ կարճ թէլ	60—570
» երկան »	530—540
Ճանբի հօխան ֆրանք	56—60
» Պարկստ.	

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Բամպակ Պալըքէսէր	հօխայ	—12
» Կէմլէ	»	—13.20
» Ատանա	»	—12
» Ռուսամսամն	»	—11
Բուրդ Էնկիւրիի լուացուած	»	—16.20
» » չլուացուած	»	—8
» Պալըքէսէր չլուայ.	»	—8.20
Ճէպրի Էնկիւրիւ	»	—14
» Թօխատ	»	—12
» Զորում	»	—11
Մազը սեւ	»	—13
» ճերմակ	»	—7
Թիֆթիք Էնկիւրիւ	»	—40
Աֆիոն Պալըքէսէր	»	—190
Պիպէր Տիրեւ բանուած	»	20—24
Սալէպ Տաճկաստանի	»	—15
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոնի	»	—20
» » Անատօլու	»	—19
Սուսամ Բուլղարի		—
Կաւատոր հնտա Բուլղարի քիմէ	»	—
» » Պանտրմա	»	—
Զէյթ Այվալըգ	հօխայ	—7.20
» կիրիտ	»	—7
Աճառ (Ստաֆօն) Գանտիա	»	—6.20
» » Միտիլի	»	—5
Բրինձ Եգիպտոսի Րէշիտ	»	—4
» Տիմեաթ	»	—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Խանձ Լիօ եւ Գաֆօ 100	հօխան	950—1050
Շաքար գլուխ 6 40 լ.ա. կտր.	»	—
» Հոլ. գլուխ	» »	—290
» փոշի	» »	—245
Գաֆէ գլուխ	» »	—280
» փոշի	» »	—240
Անագ (գալայ)	»	—670
Պղինձ (պղինձ)	հօխայ	—6
Կապար (չիլիլ) Պէնկիւլէս	»	—135
» Սարպագ	»	—120
Անուշաբեր (Նօշատըր)	»	—6.20
Փօղ Պաղ (Զէյթ)	մնարել	—180
Կապար (Կուրշուն)	»	—3.20
Թիթեղ (Թէնէքէ) գոյգ մա.	»	—340
[illegible] 7-12	հեմ	—6.20
Երկաթ Անգ. ձողաձեւ	կնդ.	68—70
» Բելճիկա	»	72—73
» Բոլորակ	»	133—140
» Ռուսիոյ	»	120—130
[illegible] Վարիլ 39	կնդ.	—98
[illegible]		—250
Սպառամաւէլի [illegible]	հօխան	—15
» Թրիէստ եւ Գալաց	»	—14

Խմբագիր-Տնօրէն
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ